

het succesvol organiseren van tieneractiviteiten

Jeugdwerk Limburg

Postbus 1048, 6040 KA Roermond
Telefoon (0475) 31 51 51
Fax (0475) 33 70 33
www.jeugdwerk limburg.nl
info@jeugdwerk limburg.nl

Jongerenvereniging KPJ Limburg

Postbus 1048, 6040 KA Roermond
Telefoon (0475) 69 18 06
Fax (0475) 33 70 33
www.kpj-limburg.nl
info@kpj-limburg.nl

Bezoekadres: Gerrit Verhoevenstraat 14, 6042 JZ Roermond

Voorwoord

In de 2007 hielden Jongerenvereniging KPJ-Limburg en Jeugdwerk Limburg een enquête over tienerwerk onder hun aangesloten organisaties. Doel van deze enquête was aanknopingspunten te vinden om de dienstverlening op het gebied van tienerwerk te verbeteren.

Bijna alle clubs gaven aan interesse te hebben om kennis te delen en informatie uit te wisselen met andere clubs. Zowel het beschikbaar stellen van schriftelijke informatie als uitwisselings- en contactmomenten hebben bij de meeste organisaties een voorkeur.

De helft van de clubs / afdelingen zou wel gebruik willen maken van ondersteuning door Jeugdwerk Limburg of Jongerenvereniging KPJ-Limburg. De andere helft geeft aan misschien van de ondersteuning gebruik te willen maken, waarvan een deel stelt dat dit afhankelijk is van het aanbod.

Alle clubs willen omtrent tienerwerk worden geïnformeerd. Allen willen schriftelijke informatie ontvangen. Een groot deel is ook geïnteresseerd in workshops/trainingen en concrete programmatips. De helft heeft ook een voorkeur voor advies / hulp op locatie.

Het resultaat van deze enquête was voor Jongerenvereniging KPJ-Limburg en VJeugdwerk Limburg aanleiding om deze informatiebrochure over

Tienerwerk, aangevuld met een groot aantal activiteitentips, samen te stellen. De activiteitentips zijn ook beschikbaar via de websites van beide organisaties:

www.Jeugdwerk limburg.nl en www.kpj-limburg.nl. Deze activiteitentips worden aangevuld met door tienerclubs georganiseerde geslaagde activiteiten. Daarnaast bieden beide organisaties desgewenst advies en begeleiding op locatie aan.

De samenstellers hopen dat veel (startende) tienerclubs van dit aanbod gebruik zullen maken.

Inleiding

In het jeugd- en jongerenwerk vallen tieners vaak tussen de wal en het schip. De kinderactiviteiten zijn ze ontgroeid en om als leiding bij de jongste deelnemers te gaan fungeren zijn ze nog te jong, zo ook voor de jongerenactiviteiten.

Daarbij komt dat zij graag samen zijn met leeftijdsgenoten, waarmee zij hun ervaringen met alle veranderingen in hun leven kunnen delen. Mét leuke activiteiten of misschien wel met gewoon niets doen. En dat op een gezellige plek waar de mogelijkheid wordt geboden om zelf dingen te gaan doen en waar geen volwassenen zijn die bepalen wat allemaal moet. Zo'n ontmoetingsplek proberen vrijwilligers die tienerwerk (willen gaan) organiseren voor tieners te creëren.

Deze brochure dient daarbij als ruggensteuntje. In hoofdstuk 1 komt de ontwikkeling van tieners en hun vrijetijdsbesteding aan de orde. Hoofdstuk 2 gaat over de begeleiding van tieners bij activiteiten en hoofdstuk 3 gaat over het samen met tieners organiseren van activiteiten. De bijlage '101 tieneractiviteiten' is een verzameling van activiteitentips, waarmee vrijwilligers samen met de tiengroep aan de slag kunnen. Dit zijn geslaagde activiteiten, aangedragen door allerhande tienerclubs. Deze 'databank' zal voortdurend worden aangevuld. Daarom worden tienerclubs uitgenodigd hun geslaagde activiteiten via deze databank '101 Tieneractiviteiten' beschikbaar te stellen aan andere tienerclubs.

Deze uitgave is mede tot stand gekomen door de medewerking van drie organisaties met tienerwerk, die hun praktijkervaringen hebben ingebracht.

- Ko-kids te Kelpen
- KPJ Hunsel te Hunsel
- Jeugdwerk Sint Joost te Sint Joost

hoofdstuk 1

De ontwikkeling van tieners en hun vrijetijdsbesteding

1.1. de ontwikkeling van tieners

Vanaf zo'n jaar of 10 ontwikkelt de tiener zich lichamelijk, verstandelijk, sociaal en emotioneel in een rap tempo

Lichamelijke ontwikkeling

Vanaf het tiende jaar bij meisjes en vanaf het twaalfde jaar bij jongens start de groeispuurt. Ongeveer twee jaar na de start van deze groeispuurt is de eerste menstruatie of zaadlozing, het begin van de puberteit. De verschillen zijn enorm, sommige zijn nog echt kind, anderen zijn al hele tieners.

De lichamelijke veranderingen - inclusief de ontwikkeling van de geslachtsorganen - vergroten de verschillen tussen jongens en meisjes. De spieren zijn sterker geworden en zolang de groeispuurt, met alle slungelachtige bewegingen van dien, nog niet is begonnen, kunnen de 11-15 jarigen enorm veel presteren. Ze zijn lenig, behendig, snel, en kunnen goed samen spelen.

Verstandelijke ontwikkeling

Het doen van uitvindingen boeit enorm. Ze hebben een brede interesse. Ze leren problemen te beredeneren en kunnen aangeven wat oorzaken of beweegredenen zijn. Het geheugen is enorm, tevens door het vermogen om de informatie systematisch in categorieën op te slaan. Ontwikkeling van het vermogen tot abstract denken, zij kunnen dingen theoretisch begrijpen en opbouwen.

Sociale ontwikkeling

Vriendenclubs staan centraal. Het vermogen om samen te werken is groot. Ze oefenen binnen de groep wat kan, wat mag, wat ze kunnen, enzovoorts. Samenspel is goed mogelijk. Tactieken in teamspelen worden vanzelf ontwikkeld. Ze passen de spelregels gewetensvol toe, en houden zich er ook zelf aan. Ze benaderen anderen vanuit intuïtie, en houden bij conflicten rekening met de belangen van anderen. Ze worden zelfstandiger. Komen verder van thuis af te staan, maar hebben waardering en acceptatie van hun vrienden hard nodig. Vooral bij de pubers neemt deze behoefte steeds meer toe.

Emotionele ontwikkeling

De 11-15 jarige wil zich waarmaken. Dit duidt op versterking van het ik. Hij wil iemand zijn. Het is de leeftijd, waarop je daarvoor een hoge prijs wilt betalen. Ze willen erbij horen. Hebben er veel voor over om bij de groep te horen. Ze hebben een brede interesse. Ze kunnen goed verwoorden wat ze ergens van vinden. Over zichzelf praten vinden ze leuk en moeilijk tegelijk.

1.2. de vrijetijdsbesteding van tieners

Vrije tijd

Hun vrije tijd - zo'n veertig uur per week vullen tieners met muziek, sport, internetten, computerspelletjes, uitgaan, winkelen en kletsen met vrienden, en niets in het bijzonder doen. De vrijetijdsbesteding van tieners is in de laatste decennia ingrijpend veranderd. Een belangrijke verandering is dat vroeger veel activiteiten zich

afspeelden in de openbare sfeer, op straat of op het sportveld, en vaak in collectief verband. Tegenwoordig wordt de vrije tijd veel meer individueel ingevuld. Bovendien zijn bezuinigingen er de oorzaak van dat de sociaal-culturele voorzieningen en het vrijwillige jeugdwerk aan belang hebben ingeboet. Deze bezuinigingen werden gerechtvaardigd door de overheidssubsidie vooral te bestemmen voor probleemgroepen. De vrije tijd die tieners hebben, is in de afgelopen decennia afgenomen. Zij besteden meer tijd aan persoonlijke verzorging hygiëne, eten en slapen, en de tijd besteed aan verplichtingen werk, studie en zorgtaken is gelijk gebleven.

Sporten is de meest populaire vorm van vrijetijdsbesteding onder tieners, maar de belangstelling neemt af naarmate zij ouder worden. Ook spreekt het traditionele sportaanbod hen minder aan: zij vinden moderne sporten, zoals skaten en snowboarden, veel interessanter. Verder nemen relatief weinig allochtone tieners en tieners in achterstandssituaties deel aan sport in georganiseerd verband. Naast sporten is omgaan met leeftijdsgenoten een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding. Het eerste wat veel tieners na schooltijd doen, is: niets. Even tv kijken, thee drinken, met vrienden op een muurtje zitten, ontmoeten: letterlijk ont-moeten! Tieners gebruiken tamelijk individuele activiteiten – chatten en browsen op het internet, tv kijken, spelletjes op hun Playstation – als een ongedwongen manier van samenzijn. Zonder te moeten praten, valt er meer dan genoeg te kletsen, lol te maken, te discussiëren over wat zij individueel samen aan het doen zijn! Of je twaalf of vijftien jaar bent, is een wereld van verschil. De aandacht verschuift nadrukkelijk van doe activiteiten naar sociale activiteiten, waarbij het ontmoeten van leeftijdsgenoten centraal staat. Het verschil in leeftijd uiten tieners zelf bijvoorbeeld als: ‘je gaat toch niet met zulke jonge kinderen dansen’. Eigen keuzen en voorkeuren bepalen voor een groot deel hun tijdsbesteding na school. Zelf bepalen zij de richting bij het zoeken en verkennen van wegen. Niet meer ‘aan het handje’, ze moeten en willen het zelf doen. En zij hebben genoeg te doen. Niet alleen concrete zaken de hoeveelheid huiswerk, baantjes, taken en deelname aan georganiseerde activiteiten is opmerkelijk maar ook de sociale ontwikkeling neemt veel van hun tijd en aandacht in beslag. Praten, rondhangen, roddelen, bellen, samen sporten, spelen en chatten, kijken naar mooie jongens en chickies en dit samen weer uitgebreid bespreken. Geen wonder dat veel tieners, zoals zij aangeven, af en toe blij zijn voor de tv te zitten, liefst zonder broertjes, zusjes of ouders in de buurt. Anderzijds hebben tieners er nog vaak behoefte aan terug te kunnen vallen op vertrouwde volwassenen, (bijvoorbeeld ouders, burens, een tienerwerker/vrijwilliger) in een huiselijke omgeving

De maatschappelijke context waarin tieners nu opgroeien, is in veel opzichten anders dan vroeger. De samenleving kent meer dynamiek en sociale en culturele verscheidenheid dan voorheen. Tegelijkertijd is de invloed van traditionele instituties en indelingsprincipes als milieu/achtergrond, kerk en staat afgenomen. De jeugd moet zich voorbereiden op een dynamische samenleving waarin kennis, autonomie, verantwoordelijkheid, flexibiliteit en solidariteit vereisten zijn.

Individuele sociale vaardigheden worden belangrijker.

Zowel de ouders als de kinderen eisen meer vrijheid op voor persoonlijke ontplooiing, eigen vrijetijdsbesteding, leefstijl en keuzebepaling.

Zelfsturing is de belangrijkste vaardigheid die jongeren moeten leren: zelfsturing in het gezin, op school, op de arbeidsmarkt, in de buurt én in de vrije tijd.

Om tieners voor te bereiden op alle nieuwe eisen die aan hen worden gesteld, moeten zij de ruimte krijgen voor hun eigen inbreng en creativiteit. Dit betekent het honoreren en aanmoedigen van participatie. Participatie is een van de rechten van het kind in het desbetreffende Verdrag, dat Nederland in 1995 bekrachtigde. In Nederland betekent jeugdparticipatie vooral het actief betrekken van jeugdigen en hen medeverantwoordelijkheids dragen. Zij moeten de ruimte krijgen om eigen initiatieven te uiten en te ontwikkelen. De centra voor tieners van twaalf tot en met vijftien jaar bieden uitstekende mogelijkheden

voor deze groep om met het fenomeen participatie te oefenen. Zij willen graag zoveel mogelijk eigen keuzen maken en zelfstandig hun rechten uitoefenen.

In het tienercentrum kunnen ze leren welke onvermijdelijke plichten aan die rechten vastzitten. Daar gaat het erom te bepalen bij welke keuzen en rechten de tieners nog op volwassenen kunnen leunen en bij welke andere keuzen ze zelf de verantwoordelijkheid dienen te dragen. In de vertrouwde omgeving van een tienercentrum kunnen jongeren experimenteren met het direct invloed uitoefenen op en betrokken zijn bij hun leefomgeving.

Wie tieners echt serieus neemt, geeft dus ook duidelijk grenzen aan: sociale sturing. Dat is noodzakelijk, omdat tieners hier in hun puberteit juist naar op zoek zijn. Sociale sturing creëert duidelijkheid over normen en grenzen. Ook dat speelt in het gezin, op school en in de buurt, op het werk en in de vrije tijd.

Diversiteit in de vrije tijd van tieners

De verschillende culturele en sociale achtergronden van tieners en de leeftijdgebonden interesses komen ook tot uitdrukking in de diversiteit van de vrijetijdsbesteding en de houding van hun ouders ten aanzien van dit vrijetijdsgedrag.

Vanaf de overgang van het basis- naar het vervolgonderwijs neemt de deelname aan georganiseerde culturele activiteiten af ten gunste van een interesse voor ongeorganiseerde, jeugdculturele activiteiten. Activiteiten ondernomen in gezinsverband maken plaats voor activiteiten met leeftijdgenoten. Veel tieners uit een hoog sociaal milieu onderscheiden zich door een intensievere deelname aan georganiseerde activiteiten, zoals sport, culturele activiteiten, jeugdclubs, buitenschoolse opvang, dan tieners uit een laag sociaal milieu. Deze jongens en meisjes nemen actief deel aan zowel georganiseerde als ongeorganiseerde culturele vrijetijdsactiviteiten. Vanwege hun veelzijdig vrijetijdsleven ontwikkelen zij contacten met uiteenlopende volwassenen, zoals sportleraren, cursusleiders en muziekdocenten. Zodoende leren zij wat zowel volwassenen als leeftijdgenoten in verschillende situaties van hen verwachten, en hoe zij hieraan tegemoet kunnen komen. Binnen grenzen experimenteren ze met risico's en identiteiten en zij vergroten daarmee hun sociale en culturele kapitaal.

Daarentegen brengt een grote groep tieners uit relatief lage sociale milieus hun tijd door met ongeorganiseerde activiteiten in de nabijheid van hun woning, zoals op straat spelen, rondhangen, tv of video kijken. Veel meisjes uit deze categorie brengen vaak een groot deel van hun vrije tijd in hun eentje door, zonder vrienden of vriendinnen. Hun ouders zien de straat als een bedreiging en 'dwingen' hun dochters om thuis te blijven. Jongens uit deze categorie brengen veel van hun tijd op straat door in de 'peer group' (groep van 'gelijkgezinden'). Zij zijn steeds op zoek naar ontmoetingsplekken waar zij met hun leeftijdgenoten samen kunnen zijn. Sommigen van hen zijn daarnaast lid van een sportvereniging, vooral voetbal, waarvoor ze wekelijks een keer trainen en een wedstrijd spelen (Zeijl, 2001) De tieners die dit niet doen, komen veel minder in de gelegenheid om nieuwe leerervaringen op te doen, die belangrijk zijn voor hun sociale en identiteitsontwikkeling. Verveling kan dan al snel leiden tot vandalisme, kleine inbraken en soms zelf geweld.

Tussen de groep tieners (24,9 %) die wekelijks 3 tot 5 of meer vaste, georganiseerde vrijetijdsafspraken heeft en die daarnaast ook veel verschillende ongeorganiseerde vrijetijdsactiviteiten onderneemt, en tieners (27,6%) die zich uitsluitend met ongeorganiseerde activiteiten en 'niets doen' bezig houden, bevindt zich een grote groep (47,6%) die de vrije tijd vult met een combinatie van een klein aantal – een of twee - georganiseerde activiteiten en ongeorganiseerd samenzijn met leeftijdgenoten (Zeijl, 2001).

de begeleiding van tieners bij de organisatie van activiteiten

2.1. Functie en doelen Tienerwerk

De grote verscheidenheid in opzet, omvang en aard van tienerwerk maakt het bijna ondoenlijk om te spreken over algemene doelen en doelgroepen. Het specifieke van het tienerwerk zorgt voor een eigen invulling:

1. Ontspanning en ontmoeting

Voor de tiener zal dit ongetwijfeld één van de belangrijkste functies zijn. Op redelijk goedkope wijze kan hij of zij plezier hebben, wat drinken en dansen en vrienden ontmoeten. Bovendien is er een goede kans dat de ouders een tienersoos net wel en een disco net niet goedkeuren. Er is ten minste nog een beetje controle, zal menige ouder denken. De school en de voortdurend gevoelde druk dat ze zich van alles en nog wat reken-schap moeten geven, doet tieners verlangen naar ongedwongen plezier maken: 'Je moet al zoveel'. Vandaar het idee dat tieners een ruimte nodig hebben waar ze redelijk vrijuit hun eigen gang kunnen gaan. Als het even kan, moet zo'n ruimte ook door de tieners zelf worden aangekleed en van muziek worden voorzien.

2. Experimenteren

De tiener, geconfronteerd met een onduidelijke maatschappelijke status, wil er achter komen wat hij of zij kan en niet kan, wil en niet wil. Experimenteren onder het toezicht van volwassenen levert snel ruzie op. Terugtrekken op de eigen kamer en daar experimenteren is wel aardig maar het levert geen reactie op. In de soos en de daaromheen georganiseerde activiteiten, bestaat een redelijke ruimte om dingen en mensen uit te proberen. Tijdens de tienerleeftijd krijgen ook vriendschap en ontmoeting een nieuwe lading. De spanning van het verliefd zijn, het elkaar aanraken, met elkaar naar bed gaan of niet, homo zijn of niet, zorgen voor een flinke heroriëntering. Nieuwe gedragsregels ontstaan en tieners kunnen bij elkaar steun vinden en uitzoeken 'hoe het hoort'.

3. Ontplooiing, ontwikkeling, vorming

Dit soort doelen prijken altijd in beleidsnota's en jaarplannen. In het tienerwerk moet niet te veel van deze doelen worden verwacht. Tieners worden er toch al mee 'dood gesmeten'. Wat wel goed mogelijk is, is dat een bepaalde hobby of problematiek plotseling aanslaat en er heel fanatiek aan wordt gewerkt. Een cursus fotografie, een film maken, een cursus in verzorging, een project voor kinderen in derde wereldlanden en dergelijke kunnen een wezenlijke rol in de programmering vervullen.

4. Zelfbeheer

Misschien krijgen de onder 3 genoemde doelen in het tienerwerk de meeste invulling door te streven naar zelfbeheer. De theorie is dat tieners binnen onze maatschappij veel moeten leren maar weinig verantwoordelijkheid krijgen. De wereld is zo ongeveer een kijk- en grijpdoos. Dat tieners zelf (mede)verantwoordelijkheid kunnen dragen, zelf een hele soos zouden kunnen runnen, wordt wel vergeten. Tegenwoordig wordt steeds meer gestreefd naar zelfbeheer. De tieners mogen en kunnen met elkaar de zaak prima organiseren, is de gedachte.

5. Informatie en hulpverlening

Het geven van voorlichting en informatie blijkt voor deze leeftijdsgroep heel belangrijk te zijn. Bij het ingaan van een nieuwe leeftijdsfase en bij de versnelde kennismaking met een hele andere wereld worden veel tieners nogal onwetend gehouden. Voorlichting is wenselijk op het gebied van seks, gebruik van alcohol en drugs, hulpadressen, het hele arbeidsbestel en de vele vrijetijds mogelijkheden. Hulpverlening is een facet van het werk wat men bij alle aspecten ervan tegenkomt. Behalve open staan voor hulpvragen en -signalen en kennis van de hulpverleningskaart, is het vaak zaak, zeker bij tieners, problemen daadwerkelijk bij de hoorns te vatten. Veel problemen hebben namelijk heel concrete oorzaken.

2.2 Begeleiden van tieners

Deze paragraaf behandelt het begeleiden van tieners. In het kort komen verschillende leiderschapsstijlen aan bod en met behulp van voorbeelden wordt het geheel verduidelijkt

Situaties

Wat is er zo bijzonder aan het begeleiden van de doelgroep tieners?

Iedere doelgroep heeft zijn eigen kenmerken, zo ook de tienergroep. Eén ding is in ieder geval zeker, als begeleider van een tienergroep raak je in veel onverwachte situaties verzeild. Hieronder staan twee voorbeelden ter illustratie:

'Het regende. In plaats van de speurtocht door het bos heeft de leiding van Jong Nooitbestaan zijn schaduwprogramma in werking gezet, ze gaan met de groep een activiteit in het clubhuis doen. De spullen staan klaar, het wachten is op de uitleg van Petra. Petra staat al een poosje te wachten maar de groep kletst steeds door elkaar heen. Middelpunt van de belangstelling is Anne, die duidelijk onder de indruk het nodige staat te vertellen. Petra schreeuwt: 'En nu is het afgelopen, allemaal zitten dan kan ik de activiteit uitleggen, kletsen doe je na die tijd maar weer!' Verontwaardigd gaat iedereen aan tafel zitten.'

'Vandaag staat er een sportavond in de sportzaal op het programma, Nico heeft de avond goed voorbereid en wil eerst met de groep wat gaan handballen voordat ze zelf iets mogen kiezen. Na de warming-up legt Nico de bedoeling uit en onder luid protest begint het handballen. Twee meiden uit de groep willen het spel 'Iedereen is hem' doen, ze ontvreemden de bal en beginnen met het spel. Nico roept een paar keer: 'Hou, daar eens mee op! Straks mogen jullie iets uitkiezen' Maar hij wordt niet gehoord, totdat hij roept: 'Oké jullie je zin, we gaan het spel spelen' teleurgesteld lopen enkele tieners naar de kant.'

De juiste houding op het juiste moment

Als tienerleider reageer je in verschillende situaties verschillend op de tieners, en zo hoort het ook. Theoretisch gezien zijn er drie verschillende stijlen: laissez-faire, democratisch en autoritair

Iedere leidinggevende gebruikt de verschillende stijlen, hieronder worden de stijlen nader omschreven:

A. Laissez-faire

De leider laat zich door de groep leiden, wanneer er keuzes gemaakt worden probeert hij deze door de groep te laten maken. Zich niet afvragend of de groep deze keuze aankan, eigenlijk is het niet echt leidinggeven maar wat achter de groep aanhobbelen. Een laissez-faire leider overschat de leden als het ware. Hij gaat ervan uit dat de leden prima zelf beslissingen kunnen maken en dat zijn

bemoeienis daarin minimaal is. Deze leider past zich als een kameleon aan de stemming van de groep aan met als gevolg dat programma's of taken niet zullen worden afgemaakt en de sterkten het in de groep voor het zeggen hebben.

B. Democratisch leider:

Deze leider staat voor zijn taak. Kan duidelijk aangeven wat de bedoeling is, en de groep vrijheid geven binnen bepaalde grenzen, houdt zich dan ook consequent aan deze uitgezette lijn. Hoewel deze leider net als ieder ander niet perfect is, durft hij wel zijn gevoelens te laten zien en verbergt zich niet achter zijn functie. Hij kan inleven en luisteren naar de tieners en accepteert de ander zoals hij/zij is.

C. Autoritair leider

Er is geen discussie mogelijk, de leider besluit wat er gebeurt en staat daarom niet open voor suggesties vanuit de deelnemers. Hij benadrukt de eigen persoon en onderschat zijn deelnemers. De tieners zijn afhankelijk van hem en daardoor minder spontaan. Een autoritair leider houdt graag de touwtjes in handen, hij trekt de aandacht naar zijn eigen persoon en onderschat de leden. Hij zwaait met veel lof maar ook met veel kritiek en maakt daardoor de deelnemers heel afhankelijk. De tieners zullen daardoor minder impulsief reageren en geprikkeld zijn, omdat ze geen mogelijkheden krijgen zichzelf te ontplooien. De juiste houding op het juiste moment dat is belangrijk!

Begeleiden van tieners

Eigenschappen die je juist bij de doelgroep tieners tegen zult komen zijn onverschilligheid, steeds veranderend en soms extreem gedrag. Ook zetten ze zich de ene keer massaal tegen jou af en de andere keer juist niet. Hoe kan je jouw manier van begeleiding geven goed aan laten sluiten bij de tieners?

Als leiding ben je vooral ook de begeleider van de leden in je groep, je moet goed om kunnen gaan met je doelgroep. Bij tieners betekent dit, dat je enerzijds erg flexibel moet zijn maar anderzijds ook consequent. Je moet je grenzen duidelijk aan kunnen geven, zodat de groep weet wat ze aan je hebben. Wanneer dit duidelijk is dan zul je binnen deze grenzen vrij natuurlijk met de groep om kunnen gaan. De volgende regels zijn 'de gouden regels' voor professionaliteit ofwel een aantal aandachtspunten die belangrijk zijn bij het begeleiden van groepen.

Gouden regels voor een 'professionele' houding:

- respect en vertrouwen
- interesse en betrokkenheid
- herkenbaar zijn
- positief benaderen
- over zichzelf laten praten
- verantwoordelijkheid geven
- verlies het individu niet uit het oog
- streef naar gelijkwaardigheid
- eisen stellen

De hierboven genoemde regels zijn niet in het speciaal gericht op groepen tieners, daarom hieronder een opsomming van aandachtspunten die door leiding van tiengroepen naar voren zijn gebracht:

- Elke tiener is anders en vraagt dus een andere aanpak. Het is belangrijk je deelnemers te leren kennen.
- Heb aandacht voor je deelnemers. Hou je oren en ogen open tijdens, voor of na de activiteit. Dan weet je beter wat er in je deelnemers omgaat en kan je daar beter op inspelen.
- Je moet je tieners aanvaarden zoals ze zijn. Beoordeel ze niet te snel. classificeer ze niet in vakjes (dom, lastig, .. ! en ga zeker niet af op vooroordelen (daar zal wel niets mee te beginnen zijn, zijn zus was er ook zo een).

- Je moet proberen in te spelen op de belangstelling van je deelnemers. Verwacht niet teveel van hen, maar ook niet te weinig. Laat ze inspraak hebben in het beleid en stem dat dus ook af op hun niveau.
- Als begeleider moet je 'echt' zijn. Je speelt geen 'leidersrol', je bent gewoon jezelf, ook als je voor de groep staat. Bouw aan een relatie op basis van gelijkheid tussen jou en je deelnemers. Regels en verboden die voor de groep gelden, gelden ook voor jou.
- Laat tieners zelf regels opstellen. Je zult zien dat het ongeveer dezelfde regels zijn die je zelf ook zou opstellen, doch met dit verschil dat het nu hun eigen regels zijn. Je kunt in overleg met hen 'ontbrekende' regels nog aanvullen. Biedt hierbij ruimte tot onderhandelen. Let op duidelijke regels met betrekking tot roken, alcohol, drugs en geweld.
- Wees consequent in je gedrag. Als je iets belooft doe je het ook; als je zegt dat iets op die manier gebeurt, dan is dat ook zo. Houd bij alle activiteiten dezelfde gedragslijn aan. Als je ze de ene keer erg vrij laat en dat de volgende keer bestraft, dan weten je deelnemers niet wat ze aan je hebben.
- Het is belangrijk om voornamen te kennen om zo mensen persoonlijk te kunnen aanspreken.
- Denk niet dat je stille tieners beter niets kunt vragen omdat ze zo verlegen zijn, dit is een veel voorkomende fout. Doe het juist wel. Niet verlegen kinderen zorgen dat ze aandacht krijgen maar deze kinderen niet.
- Geef duidelijke informatie aan de ouders, ook al houdt dat in dat je af en toe een beetje moet afwegen tussen ouders en kinderen.
- Een belangrijke tip na het lezen van al deze regeltjes, aanbevelingen en houdingen, wees vooral jezelf bij het begeleiden van tieners. Laat je niet overdonderen door allerlei informatie, maar neem die aandachtspunten mee die je nodig denkt te hebben of kunt gebruiken.
- Ben altijd geïnteresseerd in je tieners. Tieners willen niet alleen zien en gezien worden, maar ook kennen en gekend worden.
- Ben zelf enthousiast!

Om te oefenen:

Hieronder staan zes waar gebeurde situaties uit het tienerwerk. Lees ze eens door en bedenk, met de informatie die je nu hebt, wat jij in een dergelijke situatie zou doen. Het is leuk om dit samen met je collega tienerbegeleiders te doen.

Situatie 1: 'Na een vervelende avond was ik chauffeuse. De vier jongens die met mij mee reden maakten zeer grove, seksistische en racistische opmerkingen. Grapjes maken of er serieus op in gaan haalden niets uit. Lachen, lachen en de ene gore mop over de andere.'

Situatie 2: 'Iemand van de leiding stelde zich tijdens een kamp met 35 aspiranten te bazig op. Het klikte niet tussen hem en de groep, maar ook niet tussen hem en de leiding. Nu blijft hij zich opdringen bij ons en de tieners. Hem wegsturen is moeilijk, hij is tenslotte een bestuurslid en een penningmeester. Hier en daar eens wat door laten schemeren helpt niet.'

Situatie 3: 'De jeugdvereniging organiseerde een 'mandarijnenactie' voor de clubkas. Jongens en meisjes gaan de huizen langs. Ze verkopen zakjes met mandarijnen voor • 3,50 per zakje. De actie slaagt prima. Na enkele dagen klagen inwoners van de Laagstraat dat zij de zakjes mandarijnen wel duur vonden, zij hadden • 6,00 per zakje betaald! Fraude, hoe los je dit op?'

Situatie 4: 'Iedere avond na de activiteit is het gedonder. Wanneer ze het clubgebouw verlaten zoeken ze elkaar onderweg naar huis op om een potje te gaan vechten. Het is slecht voor onze naam en we worden door ouders op onze verantwoordelijkheid aangesproken. Maar tot hoever gaat onze verantwoordelijkheid?'

Situatie 5: 'Bij ons in de groep valt er altijd een meisje buiten, om verschillende redenen wordt ze afgewezen en niet gezien als lid van de groep, o.a. haar achtergrond, haar kleding, intelligentie, lichaamsgeur en omdat ze zich minder goed weet te presenteren dan de rest. Laatst werd ze bijvoorbeeld door niemand gevraagd mee te doen met de playbackshow. Ik zou willen dat zij ook geaccepteerd werd.'

Situatie 6: 'Ook dit jaar was er weer de jaarlijkse sinterklaasavond, maar liefst vijftien leden hadden zich opgegeven en voor deze leden was er dan ook iets leuks bedacht. Vlak voor aanvang van activiteit belt Rob op dat hij een kwartiertje later komt want het voetballen is die middag iets uitgelopen. Omdat Rob een actief lid is en omdat het leuk is om met z'n allen aan de activiteit mee te doen besluit je een kwartiertje op Rob te wachten. Je vertelt het aan de deelnemers en ondertussen ga je zelf nog wat spullen klaarzetten (want dat was ook niet allemaal klaar). Na vijf minuten gaan de tieners zich vervelen en beginnen te darten, alleen vlieden de darts over de 'looproute' van de andere deelnemers en de leiding.'

hoofdstuk 3

Het samen met tieners organiseren van activiteiten

- Betrek Tieners bij de programmering, voorbereiding, uitvoering en evaluatie.
- Houd rekening met wensen en ideeën van de Tieners.
- Tieners willen inspraak in het programma.
- De activiteit moet iets van de Tieners zijn en aansluiten bij de wensen van de Tiener, zodat de activiteit ook door de tiener wordt gedragen.
- Geef verantwoording en laat Tieners regelmatig zelf iets uit- of onderzoeken. Biedt ruimte voor initiatief.
- Activiteiten die gericht zijn op actualiteit.
- Tieners willen discussiëren over allerlei onderwerpen.
- Houdt rekening of er in de omgeving activiteiten voor dezelfde doelgroep worden georganiseerd.

In dit hoofdstuk worden een aantal praktische tips beschreven over de programmering van activiteiten. Afwijzing in je programma, zowel 'jongens- als meisjesactiviteiten' maar ook het aansluiten bij de belevingswereld van je doelgroep.

Opzetten jaarprogramma

Er zijn tienerclubs die wekelijks een activiteit organiseren, daarnaast zijn er ook clubs die bijvoorbeeld maandelijks of enkele keren per jaar een activiteit organiseren. In alle gevallen is het aan te raden om tieners bij de programmering en het organiseren van de activiteiten te betrekken. Je krijgt zo een afwisselend programma dat aansluit op de behoefte van de tieners. Doordat zij nauw betrokken zijn bij de totstandkoming van het programma en de organisatie ontstaat een breed draagvlak. Tieners zullen daardoor ook andere tieners enthousiasmeren om aan de activiteiten deel te nemen of mee te gaan organiseren.

Door samen een jaarprogramma te maken kun je van tevoren afspreken wie welke activiteiten gaat organiseren. Met een jaarprogramma zorg je voor een afwisselend aanbod van activiteiten waarbij eenieder aan zijn trekken komt. Daarnaast kun je de data van grotere activiteiten aan andere verenigingen doorgeven en kun je ruim van tevoren locaties vastleggen. Ook kun je met een jaarprogramma een goede publiciteit voeren.

Plannen

Als je al een vaste groep tieners hebt kun je het plannen van activiteiten goed samen met de tieners doen. Bij het plannen van een activiteit en dan met name het maken van een keuze voor een activiteit ga je als volgt te werk: Je pakt je agenda van het aankomend jaar en prikt een aantal data waarop je iets wilt organiseren. Je somt op welke activiteiten je in ieder geval dit jaar wilt doen bijvoorbeeld een of meer jaarlijks terugkerende activiteiten. Deze activiteiten zet je alvast in het schema.

Vervolgens bekijk je wat voor soort activiteiten je verder nog wilt organiseren bijvoorbeeld een informatie-avond, iets met koken, iets voor meisjes, een excursie of een spannende tocht. Voor ideeën kun je de bijlage '101 tieneractiviteiten' raadplegen. Voor deze activiteiten schep je de randvoorwaarden. Je gaat uit van het idee: 'een informatieavond' Wie geeft de informatie? Op welke manier? Een discussie, een film, een spreker of een verhaal? Waar geef je de

informatieavond? Geef je alleen informatie of wil je ook praktisch met de groep aan het werk gaan? Wanneer je deze afwegingen hebt gemaakt, vul je de randvoorwaarden van de activiteit in.

Heb je geen vaste groep tieners die in de planning kunnen meedenken, dan is de inbreng van tieners op een later tijdstip natuurlijk niet uitgesloten. In overleg met de groep kun je het thema binnen de randvoorwaarden bijvoorbeeld nog bij- en vaststellen. Het is een pre als tieners in een zo vroeg mogelijk stadium bij de programmering worden betrokken.

Aansluiten bij je doelgroep

De activiteiten die worden georganiseerd moeten tieners natuurlijk ook aanspreken. 'Ja', hoor je tienerleiding dan zeggen, 'als het aan de leden lag, dan deden we iedere week smokkeltocht, zwemmen, schaatsen of naar een duur pretpark'.

Door randvoorwaarden te scheppen kun je dit voorkomen. Je kunt bij de randvoorwaarden een bedrag afspreken wat de activiteit mag kosten en ook dan zijn er nog genoeg dingen te bedenken. Laat je deelnemers maar eens creatief meedenken bij het zoeken naar andere aantrekkelijke alternatieven.

Afwisseling in het soort activiteiten

Het is ook belangrijk om afwisseling in het 'soort' activiteiten te kunnen aanbieden. Ook al hou je rekening met activiteiten voor zowel jongens als meisjes, dan heb je nog geen sprankelend aanbod. Al je activiteiten zouden bijvoorbeeld sportactiviteiten kunnen zijn. Dus zowel tochten als knutselen, gezelschapsspelen als zeskampen en gespreksavonden als sportactiviteiten.

Afwisseling in jongens- en meisjesactiviteiten

Hoewel 'jongens- en meisjesactiviteiten' niet zo duidelijk te onderscheiden zijn, is het belangrijk dat zowel jongens als meisjes aan hun trekken kunnen komen. Het programma moet zodanig opgesteld zijn dat het voor 'elk wat wils' bevat. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat elke activiteit voor iedereen leuk moet zijn! Besteed er bij het maken van je nieuwe jaarprogramma nog eens extra aandacht aan.

Rekening houden met andere vrijetijdsbestedingen

Zorg ervoor dat je geen activiteiten op dagen plant waarop er in de omgeving of in het dorp activiteiten voor je doelgroep te doen zijn. Wanneer er veel van je tieners op voetbal zitten en er een feest georganiseerd wordt, zullen hoogstwaarschijnlijk niet veel mensen jouw activiteit bezoeken. Vraag daarom voor je je jaarprogramma in elkaar zet bij andere verenigingen naar belangrijke data, of stuur je jaarprogramma ter informatie naar de andere verenigingen.

Publiciteit

'Geachte leden .., bij deze' een dergelijke uitnodiging op een wit papiertje spreekt niet echt tot de verbeelding. Nee, je uitnodiging moet wel een beetje cool zijn. De tieners die mee organiseren weten zelf wel het beste hoe je dit aanpakt. Wanneer je wilt dat de aandacht getrokken wordt en tieners nieuwsgierig worden, dan moet je zorgen dat jouw uitnodiging eruit springt. Zowel wat betreft de vorm en de kleur maar vooral wat betreft de woorden. Schets een beeld dat aanspreekt, licht vast een tipje van de sluier op. Belangrijk is dat je herkenbaar bent, bedenk een leuk logo dat op al je brieven, uitnodigingen e.d. verschijnt. Niet gemakkelijk maar wel heel slim!

Aandachtspunten aankleding

Doe eens iets met de aankleding van je gebouw of van jezelf!

Het is iets wat vaak wordt vergeten maar eens geschminkt of verkleed gaan naar gelang het onderwerp kan

verfrissend werken. Let ook eens op de manier waarop je je tafels neerzet of hoe je je leden ontvangt. Een leuke aankleding van het geheel is een goed begin om er een geslaagde activiteit van te maken.

Veiligheid

Denk te allen tijde aan de veiligheid! Je kunt dit voor een gedeelte meenemen in de voorbereiding maar vooral bij de uitvoering moet je erg alert zijn en inspringen op dergelijke situaties. Voor meer informatie over veiligheid van activiteiten zie de Werkmap Veiligheid in het Jeugd en Jongerenwerk, verkrijgbaar bij Jeugdwerk Limburg en Jongerenvereniging KPJ-Limburg.

Praktische punten

Kort samengevat moet je bij alles wat je organiseert rekening houden met de volgende punten:

- de groep; je organiseert je activiteiten voor de groep. De opzet, de uitvoering, de planning in alles houdt je rekening met je groep, daar doe je het immers voor!
- de accommodatie
- de tijd
- de materialen
- de eigen mogelijkheden en vaardigheden op het gebied van methodische uitgangspunten voor een programma; afwegen of je zelf bv. de informatie geeft of dat je daar iemand voor uitnodigt. Tot hoever reiken je vaardigheden? Kan je een discussie leiden of vraag je daar liever iemand anders voor?
- voor de aanvang nog eens controleren of alles zoals gepland in orde is.

